

Svensk sammanfattning av Swedwatches rapport "Far from Reality"

De senaste åren har en rad internationella initiativ vuxit fram i syfte att motverka den illegala handeln med konfliktmineraler. En handel som underblåser väpnade konflikter världen över. Ett sådant initiativ är kapitel 1502 i amerikanska *Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Act*, som antogs 2010.

Lagen berör företag listade på den amerikanska börsen, som säljer produkter som innehåller konfliktmineraler. Bestämmelsen kräver av dessa företag att genomföra en riskanalys av sin leverantörskedja, samt att årligen rapportera kring detta.

Dodd-Frank-lagen har lett till en ökad applicering av andra internationella riktlinjer på området, så väl som ny nationell lagstiftning i Demokratiska republiken (DR) Kongo, ett av världens mest mineralrika länder. I DR Kongo har lagen bland annat resulterat i att gruvor måste vara certifierade för att kunna handla med mineraler och att ett spårbarhetssystem för att öka transparensen av leverantörskedjan har implementerats. Men trots steg i rätt riktning brister implementeringen av de nya reglerna. Mycket arbete återstår för att etablera funktionella och betrodda ramverk.

Gruvarbetare, intervjuade av Swedwatch under en fältresa till DR Kongo hösten 2015, vittnar om tuffa och farliga arbetsmiljöer och om svåra ekonomiska förhållanden. Statliga tjänstemän vittnar om bristande finansiering och därmed otillräcklig kapacitet för att certifiera gruvor och att säkerställa efterlevnad och befintliga lagar. Gruvföretag förlorar en avsevärd andel av mineralerna till smugglare som kringgår de legala kraven. NGO:s rapporterar om utbredd korruption bland statliga tjänstemän, vilket leder till brister i spårbarhetssystemen och certifieringen. Vidare upplever det lokala civilsamhället ett bristande engagemang bland multinationella företag i branschen. Samtliga intressenter, oavsett utgångspunkt, är överens om att en lagstiftning på EU-nivå är nödvändig för att adressera de systematiska brister som förekommer inom gruvindustrin.

Den 15 juni 2016, efter månader av förhandlingar, antog EU institutioner en överenskommelse för ny lagstiftning kring konfliktmineraler. Överenskommelsen är ett välkommet steg i rätt riktning, men den innehåller allvarliga brister som kan underminera själva syftet med en lagstiftning. Enligt Swedwatches bedömning är den främsta bristen överenskommelsens begränsade omfattning.

Förhandlingarna kom fram till en lag som innebär att importörer av råmineraler, exempelvis smältverk, ska genomföra riskanalyser samt kunna spåra mineralerna de köper. Företag som importerar mineraler till den inre marknaden i form av färdiga produkter, så som mobiltelefoner, laptops och bilar, är däremot undantagna från lagen. Det innebär att kraven endast berör en bråkdel av de mineraler som importeras till EU. Redan existerande standarder som OECD:s riktlinjer innehåller tydliga bestämmelser för hela värdekedjan; smältverk såväl som, exempelvis, elektronikföretag. Resultatet av EU-förhandlingarna lever inte upp till etablerade standarder.